

Elita politico-militară din Transilvania în secolul al XIII-lea. Partea I (Stadiul cercetării. Clarificări metodologice și terminologice)¹

Ioan Marian ȚIPLIC*

Keywords: *Arpadian kingdom, Transylvania, 13th Century, Military Elites, fortifications*

Political-Military Elites in Transylvania (13th Century). I Stage of Research. Methodological and Terminological Issues

This study opens a series dedicated to the analysis of one of the most important aspects of the history of the 13th century in Transylvania: the emergence and development of local elite and visible forms of representation of their status in medieval society. First will be analyzed the stage of the most important European historiography and methodologies, then Transylvanian military elite based on archaeological information and documentation and finally the role of these elites in the feudal relations in the southern Transylvanian as a particular aspect of the medieval elites history in the Hungarian Kingdom.

1. Stadiul cercetării – scurtă radiografie a problematicii la nivelul istoriografiei europene²

Cercetarea a ceea ce numim, în termeni moderni, elita politico-militară și reședințele acesteia nu este o temă nouă, dar în același timp nici foarte bine cunoscută în istoriografia de limbă română, ea fiind abordată în principal din perspectiva istoricului de artă și arhitectului și mai ales pentru „castelele” renesanțiste și baroce. O analiză dedicată identificării și reconstituirii imaginii proprietăților și în special a topografiei unei „curți” nobiliare din secolele de început ale evului mediu este de dată foarte recentă³.

Din acest punct de vedere o racordare a istoriografiei românești – indiferent de limba în care a fost scrisă – la istoriografiile statelor central europene este dificil de realizat. O radiografie a stadiului la care se află cercetarea acestei teme în teritoriul bazinului carpatic ar putea fi desprinsă numai din analiza sumarului publicației *Castrum Bene*, ale cărei numere tematice reflectă destul de obiectiv contribuția fiecărei istoriografii din regiune. În ciuda unei aparențe care ar impune istoriografia de limbă maghiară ca lider al acestei direcții de cercetare pentru spațiul central european, realitatea ne arată că mediul polonez sau cehoslovac a fost mult mai intens preocupat de problematică⁴.

O serie de factori fac ca această direcție de cercetare să genereze rezultate inegale pentru spațiul medieval european, detașându-se în cadrul acestuia, pentru perioada secolelor X-XIII,

* Academia Română, Centrul pentru Studii Transilvane, Cluj-Napoca; Facultatea de Istorie și Patrimoniu a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu (ioan-marian.tiplic@ulbsibiu.ro).

¹ Cercetare finanțată prin proiectul **Științele socio-umaniste în contextul evoluției globalizate – dezvoltarea și implementarea programului de studii și cercetare postdoctorale**, cod contract: POSDRU / 89 / 1.5 / S / 61104, proiect cofinanțat din *Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*.

² Avem în vedere analiza distinctă și în mod comparativ a stadiului cercetărilor în spațiul european, în general și în cel transilvan, în particular, analiza surselor documentare și a cercetărilor arheologice, precum și o realizare a unei prezentări de tip monografic a principalilor reprezentanți ai elitei militare transilvane și rolul lor în cadrul politicii de apărare a sud-estului regatului arpadian.

³ Vezi în acest sens la Rusu 2005; Crîngaci-Țiplic 2005, p. 99-109. O interesantă abordare a problematicii reconstruirii pe baza informațiilor arheologice vezi la Crîngaci-Țiplic, White 2007, p. 153-171; Crîngaci-Țiplic, Pinter, White 2007.

⁴ Vezi studiile publicate în *Castrum Bene. Castle and Church*, 5, 1996, Gniev Castle, Poland.